

Нютагай засаг болбосоролой бэеэ дааһан эмхи зургаан
«Корсаковын юрэнхы болбосоролой дунда хургуули»

«Манай бүлэ соогоо хадагалжа ябадаг фронтовой бэшэгүүд»

**Сониева Оксана,
Кабанскын аймагай
Корсаковын дунда хургуулиин
9-дэхи ангиин хурагша
Хүтэлбэрилэгшэ: Илыгеева Б.Э-С.**

Марташагүй дайралдаанай үдэрнүүдые, Хододоо һанажа ябахабди!

Дайн... Эдэ дүрбэн үзэгүүд соо хэды ехэ уйдхар ба гашуудал гээшэб даа. Энэ үгэ хүн зоной шэхэн дуулахадаа, гансата доосоо хүйтэ даажа, нюдэнэй нёлбоһон гоожохоёо һанана. Хэды олон, мянгаад хүнэй ами наһа таһалааб даа! Эхэ ороноо, түрэл гаралаа, газар дайдаяа хамгаалхын тула ами наһаяа хайрлангүй ябаал даа.

Аяар далан табан жэл үнгэржэ, муухай дайн тухай үеһөө үедэ яһала дамжуулагдажа ба хэлэгдэжэ байдаг. Дэлхэй дээрэ ажаһуудаг бүхы арад зон энэ Агууехэ дайнай түүхэ, тулалдаанда эрэлхэг зориг харуулһан, дайнай ветерануудаа мэдэхэ ёһотойбди.

Проблемэ:

Хүн зон Агууехэ дайн тухай жэлһээ жэлдэ мартажа байна. Шэрүүн ушарай нюдөөрөө харагша дайнай ветеранууд ехэл үсөөн, хурган дээрээ даража толоомоор болоо. Тэрэ үеын харилсаан холбоон һуларжал байна гэхэдэ буруу бэшэ. Халагламаар, мэдэжэл байнабди, нэгэ хэды жэл үнгэрхэдэнь Агууехэ Илалтын үдэртэ, Слава дурасхаалай хүшөөдэ, мүнхын галай хажууда нэгэшье дайнай ветеран үгы тэмдэгэлхэбди. Манда хөөрэхэ үбгэд, эгээл дайнай гэршэ хүнүүд мянган наһанайнгаа орондо ошохо. Тиигээд ургажа ябаһан үри хүүгэдтэ олоһон, хараһан эдэнэрэй үнэмшэлгэ, баримта бэшэгүүд сэнтэй. Минии һанамжа, эгээл сэнтэй гэр бүлэ соогоо хадаглажа ябаһан фронтовой бэшэгүүд болоно. Агууехэ дайнай фронтын бэшэгүүд – айхабтар хүсэтэй. Дариин үнэр шэнгэнхэй бэшэһэн мурнууд соо – дайнай амисхал, юрын окопно үдэрэй бүдүүлиг ябадал, сэрэгшын зүрхэнэй энхэрэл, Илалтада найдал бэшэгдэнхэй.

Шухала байлга

Миний хүдэлмэри иймэ байна; фронтовой бэшэгүүд шэнжэлэн үзэлгэ, дайнай бодото ушар үзэхэ, тэрэ үеын хурса байдал хараха, тулалдаанай хэлбэри сэрэгшын нюдөөр ухаандаа һэргээхэ. Миний һанамжа, хайшан гэжэ советскэ сэрэгшэн дайсантай тэмсэһыень, эхэ ороноо хамгаалһаниень, бэшэгээр ойлгожо болохо. Энэ бусад харюуда харюусаха дурамни хүрэнэ, тиигээд бэшэгүүдые “хүүр хэлэдэг” болгохоёо, дайнай гүнзэгыһээ простой сэрэгшын ухаан сэдъхэлыень, һанажа ябаһан һанамжыень мүнөө үеын залуушуулда ойлгуулха дуратайб.

* Шэнжэлгын шэнэ байлгын хүдэлмэри Агууехэ Илалтын 75 жэлэй үнгэрэгдэхээ байхада минии шэлэнэн ажал ехэл тон шухала. Элинсэг абымни бэшэгүүд хаанашье бэшэгдээгүй, хэблэгдээгүй, тиигээд энэ сэдэб хойшолуулагдашагүй байлга гэжэ һананаб.

* **Гипотезо** Агууехэ дайн тухай мартабал, дайнай ветерануудта ёһо журамда харша байбал, патриотическа эрхэтэнэй үндэр унаха.

* **Шэнжэлэгдэхэ зүйл** - Баженов Алексей Прокопьевичай түүхын ажабайдал, дайнда ябаһан баатаршалга.

- * **Шэнжэлгын бодосо** – минии үбгэн төөбэйн фронтовой бэшэгүүд.
- * **Хүдэлмэрийн шэнжэлэгдэхэ зорилго:** бэшэһэн бэшэгүүд дээрэнь элинсэг үбгэнэйнгээ намтар ба хуби заяа мэдэхээ.
- * **Бодолго:**
 - фронтовой бэшэгүүдэй анализ;
 - Баженов Алексей Прокопьевичай дайнай ябаһан харгы ба мэдэсэл бэдэрхэ;
 - Минии эгээл шухала бодолго ба зорилго энэ ажалаар иимэ байна: тон найнаар гэр бүлынгээ түүхэ мэдэхэ, минии элинсэг абанарай Агууехэ Илалтада үнэтэй туһа оруулалтануудыень шэнжэлхэ, хүн зониие ба дайн дажарай удхыень ойлгохо.
- * **Шэнжэлгын онол арга:** Дайн тухай номуудые уншаха, музей орожо һонирхохо, элинсэг төөдэйтээ, төөдэй төөбэйтээ хөөрэлсэжэ, дайн тухай мэдэхэ болохо.

Баженов Прокопий Васильевич ба Мария Будановна хоёр

Баженовтан

- * Михаил
- * Алексей
- * Николай
- * Александр
- * Трофим

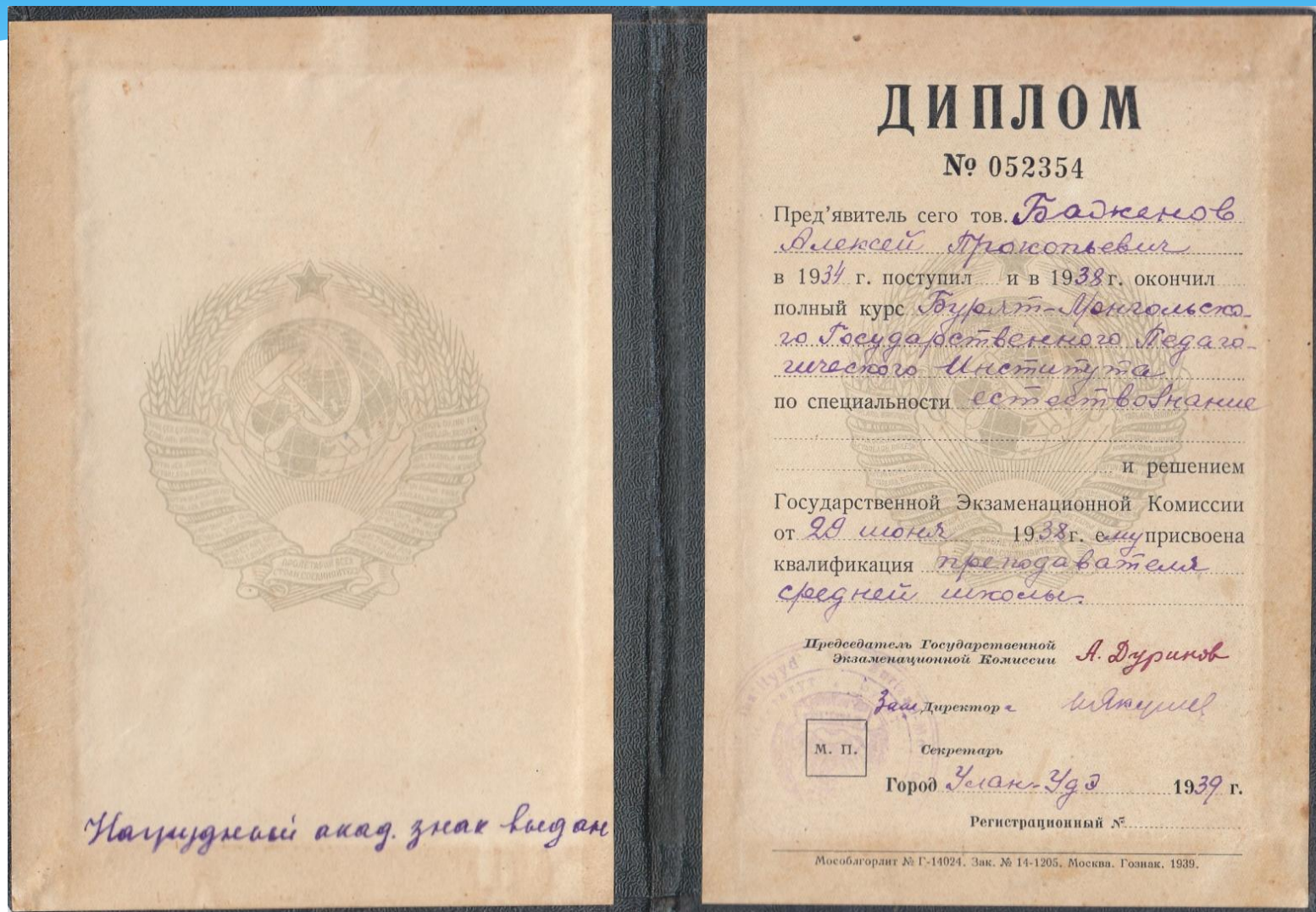

Баженов Алексей Прокопьевич

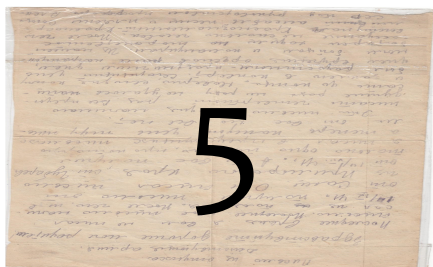
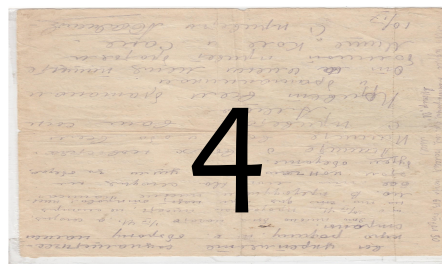
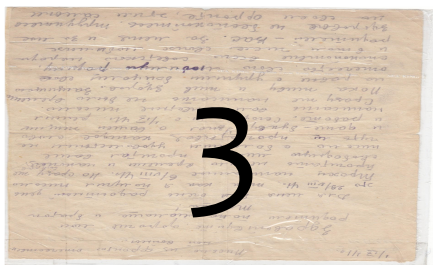
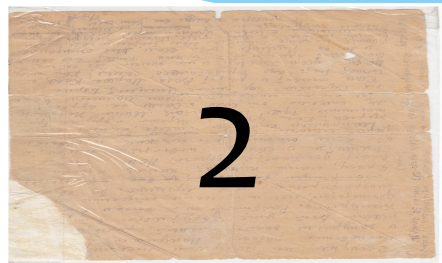
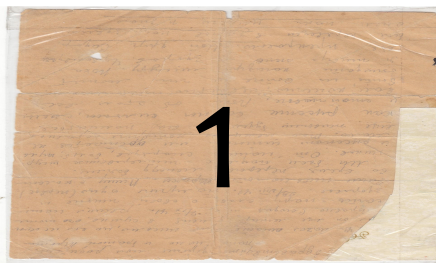

- * Буряад-Монголоой багшанарай институт дүүргэжэ, естествознаниин багшын мэргэжэл абажа гаранхай байгаа.

Алексей Прокопьевичай диплом

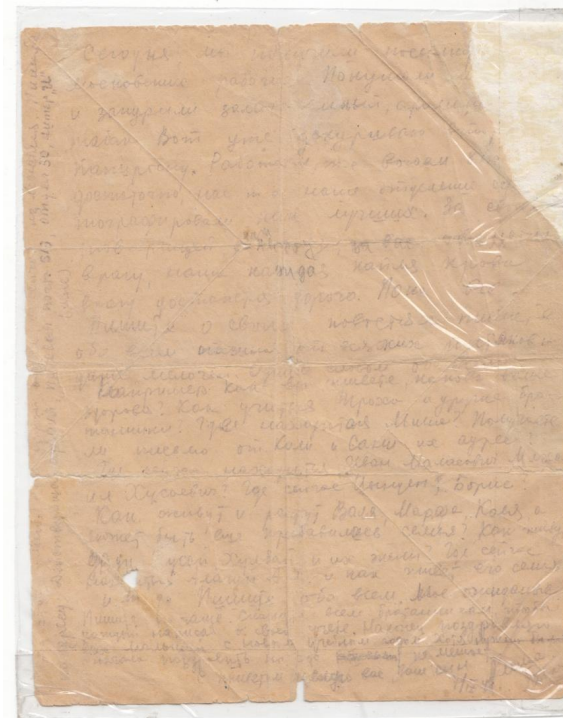
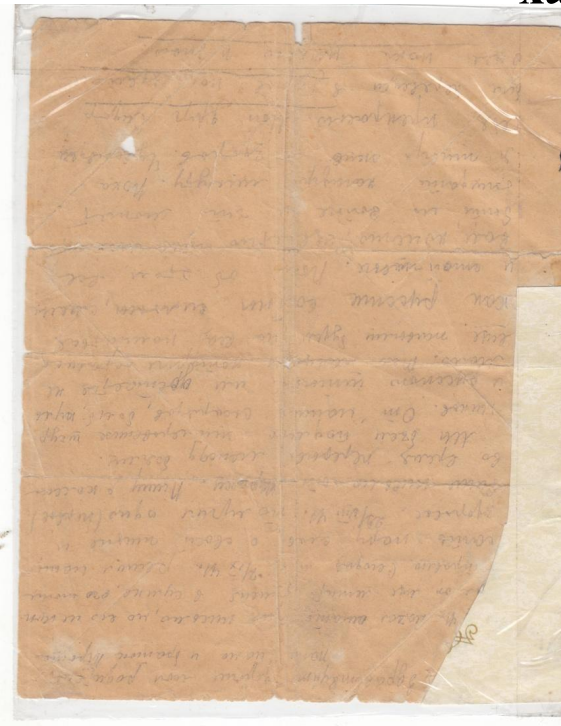
Бүлэ соогоо хадагалжа ябадаг юумэн.

* 1941 оной
июльһээ
октябрь һара
болотор
табан бэшэг
гэртээ
бэшэнэн юм.

НЭГЭДЭХИ БЭШЭГ

“Битнай амиды мэндэб. Дайшалхы нүхэдөөрөө Эхэ ороноо, нютагаа, арад зонойнгоо амгалан байдалай түлөө, эхэ эсэгэмни танайнгаа зол жаргалтай ажаһуухын тула бүхы шадалаараа дайсанһаа таанадаа хамгаалнабди”

Хоёрдохи бэшэг

“...Дайлалдажал байнабди, хайнуудбди, харюу сохилто үгөөд лэ байнабди. Манай арад зон тиимэ бэлээр фашистнуудта абтахаар бэшэ. Мэдэжэ байг лэ советскэ сэрэгэй зэбсэг ямараар анхиладагыень, советскэ сэрэгшэн шандань хүрэтэр, нэгэ тээшэнь харуултараа шуһа мяхаяа хайрлангүй ябаха зэргэтэй, Эхэ орондоо бэээ үгэнги ябадажа тулалдахыень...Дайсадта амидарал, ами наһаяа дайлан эзэлхэ тула ехэл бэээ шангадаха хэрэгтэй... Улаан сэрэгэй сэрэгшэдые ба командирнуудые хаана яана, бүхы Советскэ Союзай эрхэтэн хүндэлнэ, сэгнэнэ”.

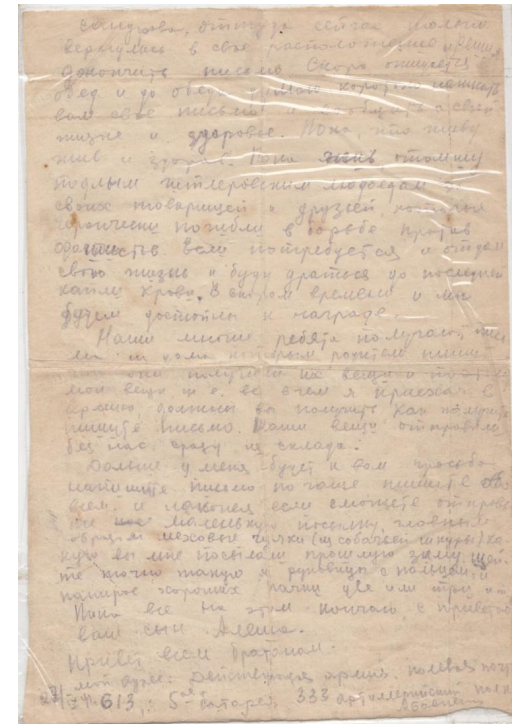
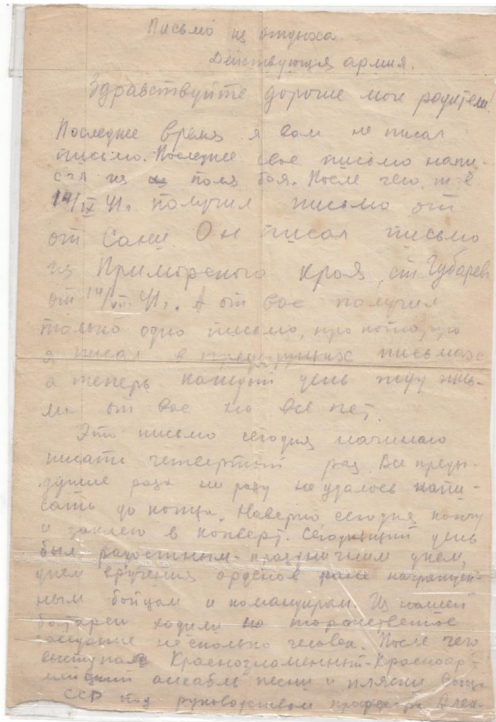
1/24/41. Письмо из Франции от моего
дяди.
Здравствуйте дорогие мои
родители, мама, папа и брат
Троша!
Для меня был очень радостным день
этого 23/12/41. Так как я получил письмо
Троши написанное 6/12/41. Но сразу же
прочитав письмо я решил и написать
свободному миру, прожил в своей
письмо о большом удовольствии не
жить и пролагать камрадство
и дружбу. Знаю о вашей жизни
и работе. Сейчас в 1/24/41 решил
написать вам отрывок письма.
Сразу же напишю не было времени
Пока живу и жив здоров. Защищаю
наравне с другими бойцами свое
отечество, свою любимую родину,
стопроцентно всем советским народом
и в том числе своим любимым
родителям - вам. За меня и за мое
здоровье не беспокойтесь, трудиться
на своей работе, эхэ салонд

Письмо из Франции.
Здравствуйте дорогие мои родители
Последние время я вам не писал
ничего. Последние две письма напи-
сал в 1/24/41. После того, что
14/12/41. Получил письмо от
оги Саше. Он писал письмо
из Премьерского Клуба, что Буварш
был 14/12/41. А он все получил
только одно письмо, что письмо
а писал в 1/24/41. Письмо
а теперь напишю вам пишу пись-
мо от вас не все не.
Этот письмо сейчас написан
написан кем-то, раз все пишу
лучше раз и раз не удался напи-
сать до конца. Надеюсь сейчас кончу
и напишу в конспект. Сейчас пишу
был радостным, радостным, что
лучше свободным, орденом, наградами
и другими бойцами и командирами. Не писал
вам ни разу не писал. Сейчас
напишю и сейчас пишу. После того
вспомнил. Крайне радостный. Крайне
лучше сейчас пишу и пишу. Сейчас
СР и в 1/24/41.

Гурбадахи бэшэг

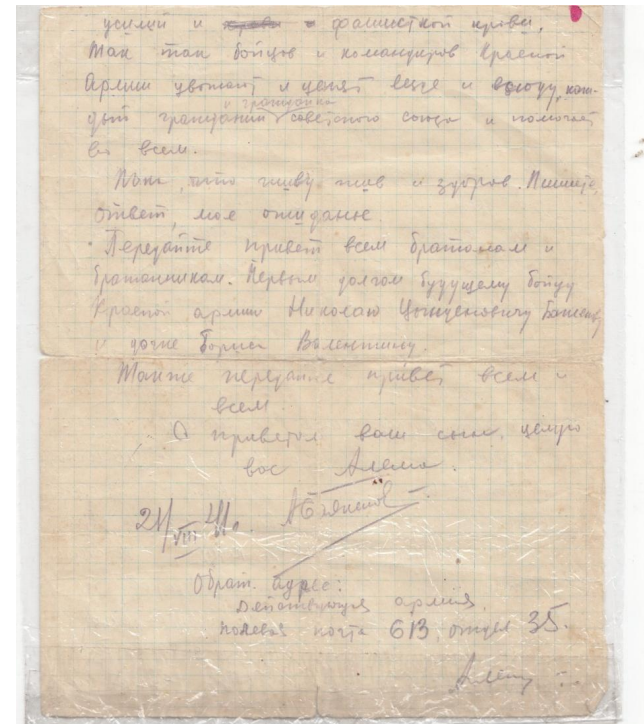
“Хорото муухай гитлерые хюдажал байнабди. Манай багажа зэбсэг, бомбо, номон, буугай тобшо, ород жаданууднаамнай хүртэжэл байна.

Зарим дайсад амиды мэндэ үлөө наа, бүхы наһан соогоо ород сэрэгшэгдын хүсэ шадалыень, үсэд хатуугаар бээ хамгаалхыень ханажал ябах”

Дүрбэдэхи бэшэг

“Нэгэ хэды дахин дайралдаанда хабаадалсааб.
Гитлеровцануудые дараабди, шанда
хүрэтэрнь тулалсахабди...”

Табадахи бэшэг

“Августын 29 эгээл баяртай үдэрни, юундэб гэхэдэ танһаа бэшэг ерээ. Уншаха гэхэдээ сүлөөмни үгы байгаа, сүлөө саг оложо, бэшэгэй бүхы үгэ, бүхы үзэгүүдыень хаража анхаралтайгаар уншааб”

- * Һүүлшын бэшэг 1941 ондо октябрь нарада табиһан. Энэ бэшэг бүтэн үлөөгүй.

Баяртайб,
анхаралтайгаар
шагнаһандатнай!